

ISTORIE, CULTURĂ ȘI SPIRITUALITATE ÎN BANAT
(CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
ÎNALTPREASFINȚIEI SALE IOAN SELEJAN,
MITROPOLITUL BANATULUI. COORDONATOR: PR.
DR. DANIEL ALIC, TIMIȘOARA, EDITURA PARTOȘ,
VÂRȘET, CENTRUL DE STUDII BANATICE, 2022, 545 P.

Prof. Iosif BĂCILĂ

Anul 2022 a fost declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca „Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului” și „Anul comemorativ al Sfinților isihăști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț”, iar Mitropolia Banatului a sărbătorit 75 de ani de la reinstituirea sa în istorie ca așezământ mitropolitan.

„Pentru a evidenția și într-un mod științific importanța acestei aniversări, Mitropolia Banatului a organizat, împreună cu Filiala Timișoara a Academiei Române, cu Facultatea de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara și cu Asociația Cultural-Filantropică «Ioan Oprea» din Timișoara, Simpozionul cu participare internațională «ISTORIE, CULTURĂ ȘI SPIRITUALITATE ÎN BANAT». Manifestarea s-a desfășurat pe trei secțiuni și a dezbătut tematica Anului omagial 2022 în Patriarhia Română, istoria, multiculturalitatea, multietnicitatea și diversitatea religioasă a Banatului, precum și istoria așezămintelor și a personalităților bisericești din Mitropolia Banatului.

Acest demers științific s-a bucurat de prezența unor importanți oameni de cultură, clerici și mireni, academicieni, profesori universitari și cercetători istorici din România, Serbia și Canada, care prin contribuțiile lor cuprinse în prezentul volum îmbogățesc paginile istoriografiei bisericești din Banat. Comunicările științifice susținute la simpozion ne ajută să privim trecerea timpului prin fereastra învățaturii celei bune și să găsim puterea și motivația de a continua lupta și jertfa înaintașilor. În acest fel, experiența trecutului este valorificată într-un mod pozitiv în prezent.” († Ioan, p. 10).

Lucrarea este prefațată cu mărturisite pagini de cinstire de către ÎPS Ioan, Mitropolitul Banatului (*Cuvânt-înainte*), academicienii Mircea Dumitru – vicepreședinte al Academiei Române (*Istorie, cultură și spiritualitate în Banat*), Dan Dubină – președintele Filialei Timișoara a Academiei Române (*Banatul istoric: multiethnic, multiconfesional și multicultural*), Păun Ion Oțiman – președinte onorific al Filialei Timișoara a Academiei Române (*Mitropolia Banatului Vasile Lazarescu, Nicolae Corneanu și Ioan Selejan, așa cum i-am cunoscut – evocări*) și îi are ca referenți științifici pe pr. prof. univ. Florin Dobrei și prof. univ. dr. Mircea Măran.

● SECȚIUNEA I – MITROPOLIA BANATULUI LA MOMENT ANIVERSAR

– Paul Brusunowski, *Discuții în sinoadele diecezane și Congresul Național Bisericesc privind înființarea unei episcopii la Timișoara (1868-1912)*

– Ionel Popescu, *Reactivarea Mitropoliei Banatului. Ideal și înfăptuire*

– Casian Rușeș, *Înființarea instituțiilor ecleziastice ortodoxe române din Timișoara (Eparhie și Mitropolie), reflectate în periodicul eparhial „Foaia Diecezană” (1937-1947)*

– Ioan David, *75 de ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului, eveniment crucial, reflectat în presa vremii*

– Vasile Dudaș, Pavel Rotariu, *reprezentant de frunte al Bisericii Ortodoxe bănățene. Activitatea desfășurată în vederea reînființării Episcopiei Ortodoxe Române din Timișoara*

– Constantin Brătescu, *Donații din perioada 1957-1965 ale Mitropoliei Banatului pentru îmbunătățirea vieții sociale și sanitare a locuitorilor din Caransebeș*

– Florin Dobrei, *Mitropolitul Nicolae Corneanu – reorganizator al revistei teologice „Mitropolia / Altarul Banatului”*

– Tiberiu Ciobanu, *Protopopul Andrei Ghidiu, o mare personalitate a Bisericii Ortodoxe Române din Banat*

– Dumitru Tomoni, *Traian Vuia – la 150 de ani de la naștere. Fiu de preot sau de țăran?*

– Daniel Hlodec, *Aspecte din viața și opera preotului profesor Gheorghe Cotoșman, un important susținător al reactivării Mitropoliei Timișoarei*

– Cosmin Panțuru, *Protopopul Timișoarei Traian Putici (1892-1912). 110 ani de la trecerea la cele veșnice*

– Daniel Alic, *Între istorie și necesitate. Ridicarea Episcopiei Ortodoxe Române a Timișoarei la rang de mitropolie*

– Răzvan Emanuel Fibișan, *Catedrala Mitropolitană din Timișoara, topos al comuniunii spirituale între generațiile succesive de bănățeni*

● SECȚIUNEA A II-A – RUGĂCIUNE ȘI TEOLOGIE

- Nicolae Chifăr, *Contextul politico-religios balcanic în desfășurarea disputei isihaste*
  - Emilian-Iustinian Roman, *Considerations on prayer with the heterodox and the sanction of defrocking*
  - Cezar Paul Hârlăoanu, *Modele de rugăciune în Cartea profetului Iona*
    - Alexandru Dan Adam, *Rugăciunea lui Iisus – expresie teofanică a spiritualității ortodoxe*
    - Lucian Zenoviu Bot, *Tradiția dogmatică și aghiografia în opera pr. Petru Rezuș*
    - Mihai Ciurea, *Arhim. Prof. Dr. Iosif Iuliu Olariu – pionier al exegezei moderne în tradiția biblică românească*
    - Vasile Vlad, *Mitropolitul Vasile Mangra – trădător sau slujitor deplin al neamului românesc?*
    - Valeriu Gabriel Basa, *Părintele Roman Ciorogariu (1852-1936) – crâmpete din viață și activitate*
    - Marius Florescu, *Misiunea Bisericii în scrierile Mitropolitului Dr. Nicolae Corneanu al Banatului*
    - Marius Iustin Stîngă, *Importanța și folosul rugăciunii după Sfântul Ioan Gură de Aur*

● SECȚIUNEA A III-A – ISTORIE ECLEZIASTICĂ BĂNĂȚEANĂ

- Mircea-Gheorghe Abrudan, *Un precursor al instituirii ierarhiei naționale în Banat: Protopopul capelan militar Vasile Georgevici. Întregiri biografice și documentare*
  - Constantin-Tufan Stan, *Recursul maiestatic (1807) și emanciparea învățământului confesional românesc*
  - Angela Dumitrescu, *Biserica Ortodoxă Română – creatoarea și susținătoarea sistemului de învățământ românesc din Banat*
  - Maria Alexandra Pantea, *Intelectuali români susținători ai învățământului confesional românesc din Episcopia Aradului în perioada 1900-1914*
  - Melinda Gabriela Keresztes, *Școli confesionale din Partium-Comitatul Arad și Banat între secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*
  - Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, *Romanians from Transylvania and Banat in the USA and Canada in the second half of the XIXth century and the first half of the XXth one – cultural, religious and social aspects*
  - Mircea Măran, *Carol Wolff și pictura bisericii din Petrovasâla (1908)*

- Adriana Petroi, *Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Alibunar*
- Eusebiu Narai, *Ani de cumpănă: aplicarea Convenției de Armistițiu în Banatul Montan (septembrie 1944 – februarie 1947)*
- Valentin Bugariu, *Biserica din microzona Gătaia*

● REPERE TEMATICE:

- istorice, culturale, de învățământ / școală, spiritualitate / teologice, științifice
- interdependența lor

„Datoria noastră este aceea de a arăta că, prin credință, istoria este privită într-un mod pedagogic, nu doar ca o înșiruire de evenimente și personalități, ci mai ales ca învățătură pentru noi, cei de astăzi. De aceea, unul dintre înțelepții neamului nostru a arătat că «istoria pentru noi trebuie să fie... un șir de icoane sfinte de unde să căpătăm totdeauna învățătură de adevăr și însuflare de virtute» (Ion Luca Caragiale). Să înțelegem că trecutul bisericesc alăturat duhului Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții este izvorul care trebuie să anime credința și viețuirea oamenilor.” († Ioan, p. 9).

„După cum bine se știe, știința este o activitate complexă, caracterizată de rigoare, exactitate, precizie, explicații fenomenologice și dezlegări ale legităților care descriu viața. Știința, cu puține excepții ale unor domenii, este aridă, seacă, austeră. Mediul științific, în ultimă instanță laboratorul, cabinetul, spațiul și timpul, în care se «mișcă» zilnic omul de știință, cercetătorul, oricât de prietenoase ar fi sau ar părea să fie, se rezumă zilnic, pentru aceștia, la lucrul la microscop, calculator, echipamente, experiențe, calcule (reci și impersonale, seci), toate acestea, cu toată minuțiozitatea și curiozitatea căutării și așteptarea îndreptățită a cercetătorului, îi dau o anumită stare de stereotipie, de repetiție, de parcurgere a aceluiași drum, pe care l-a făcut ieri, îl face și azi și-l va parcurge și mâine. De aici, nevoia omului de știință, a cercetătorului, ca, după ce părăsește «austeritatea și monotonia» laboratorului și a muncii sale zilnice, să evadeze în altceva. În altceva complementar care să-i atingă laturile «neatinse» ale frământărilor sale științifice, adică laturile și căutările, trăirile sale sufletești.

Așa îmi explic eu de ce mulți, foarte mulți savanți, din cele mai felurite domenii ale științei, începând cu metafizica, fizica atomică și încheind cu filosofia, caută spiritul, «hrana» sufletească care nu le este oferită de domeniul lor de știință. În acest fel, cei mai mulți dintre acești savanți iau calea credinței, a Bisericii, a liniștii și echilibrului sufletesc, spiritual, deoarece credința (indiferent în cine sau ce crede), spre deosebire de știință, pentru suflet, pentru spirit, are infinit mai multe oferte, căi de împlinire sufletească, de refugiu, de retragere și de reflecție.” (Păun Ion Otiman, p. 40).

● **ALTE TEME:**

– revista „Mitropolia / Altarul Banatului”
 – periodicul eparhial „Foaia Diecezană”
 – personalități ale Bisericii Ortodoxe Române: PF Miron Cristea, ÎPS Vasile Lăzărescu, ÎPS Nicolae Corneanu, ÎPS Ioan Selejan, clericii Nicolae Stoica de Hațeg, Iosif Traian Badescu, Beniamin Nistor, Andrei Ghidiu, Gheorghe Cotoșman, Traian Putici, Petru Rezuș, Iosif Iuliu Olariu, Vasile Mangra, Roman Ciorogariu, Vasile Georgevici, ale științei și culturii românești: Eftimie Murgu, Iosif Bălan, Traian Vuia, Emanuil Gojdu, Pavel Rotariu, Coriolan Brediceanu, Ioachim Miloia, Dumitru Prunariu ș.a.

– Catedrala Mitropolitană din Timișoara, altar de credință și de înveșmântare în harul divin

– date despre alte biserici din Banat: Arad, Lugoj, Caransebeș, Vârșeț, Alibunar, Petrovasâla, Gârbovăț, Gătaia

– rugăciunea ca mărturisire, rugăciunea ca mod de viață; supremația virtuții rugăciunii, necesitatea ei în vederea mântuirii

„Ce este rugăciunea, dacă nu înălțarea sufletului nostru spre Dumnezeu? A te ruga înseamnă a părăsi pământul, pentru moment înseamnă a te urca la cer, înseamnă a merge la Tatăl, înseamnă a ne uni cu Dumnezeu, suflet cu suflet, inimă către inimă. A te ruga înseamnă a trăi în intimitatea lui Iisus Hristos” (Sf. Ioan Gură de Aur, p. 361).

„Rugăciunea este, după însușirea ei, însoțirea și unirea omului și a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susținătoarea lumii. Este împăcare a lui Dumnezeu, maica lacrimilor și fiica lor, ispășirea păcatelor, pod de trecere peste ispite; peretele din mijloc în fața necazurilor, zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor ființelor netrupești, veselia ce va să vie, lucrarea fără margine, izvorul virtuților, pricinuitoarea harismelor, sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minții, securea deznădejdiei, dovedirea [nevoinței] și nădejdiei, risipirea întristării, bogăția călugărilor, vistieria sihaștrilor, micșorarea mâniei, oglinda înaintării, arătarea măsurilor, vădirea stării dinăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei. Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat tribunal, dreptar și scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului Judecății viitoare” (Sf. Ioan Scărarul, p. 260).

O carte-document (folosind hărți, grafice, tabele, protocoale sau decizii eparhiale și arhidiecezane, liste cu izvoare și bibliografii, citate din studii culturale și bisericești, scrisori, fotografii), monument istoric, dar și spiritual – o carte despre cer și pământ, despre om, care, prin rugăciune, a avut și are puterea să se întoarcă mereu la momentul genezei, la Dumnezeire.